

УДК 371.68:004.9

Лаврентьєва Галина Прокопівна, кандидат психологічних наук, старший науковий співробітник Інституту інформаційних технологій і засобів навчання АПН України

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИМОГ ЗБЕРЕЖЕННЯ ЗДОРОВ'Я ПРИ РОБОТІ УЧНЯ В КОМП'ЮТЕРНО-ОРІЄНТОВАНОМУ НАВЧАЛЬНОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Анотація

Ключові слова: електронні засоби навчального призначення, ергономічні вимоги, збереження здоров'я.

В умовах формування відкритого інформаційно-освітнього простору електронні засоби навчання стають необхідним атрибутом розвитку особистості і її взаємодії з суспільством. Учень знаходиться під впливом численних факторів комп'ютерно-орієнтованого середовища, включаючись в процес навчально-пізнавальної діяльності. Але взаємодія з сучасними інформаційно-комунікаційними технологіями може і негативно вплинути на розвиток досить вразливої психічної сфери підростаючої людини. Перед системою освіти постає складне завдання. З одного боку – підвищення ефективності навчання, з іншого боку, - збереження здоров'я.

Ризики, пов'язані з використанням комп'ютерної техніки, стосуються, зокрема, використання мережі Інтернет. Часто учні самостійно не можуть упоратися з великим обсягом інформації, що надає мережа, не вміють знаходити необхідні відомості, потрапляють під вплив негативного, несумісного з навчальним процесом контентом.

З інтенсивним використанням електронних засобів навчального призначення склалася ситуація, коли значна увага приділяється технологічним вимогам, нехтуючи психолого-педагогічними, ергономічними, санітарними вимогами [2, 5]. Як показують дослідження психологів та ергономістів, це може дуже негативно відбиватися на здоров'ї дитини. Тому проблеми дослідження факторів збереження здоров'я дитини виходять на перший план і є дуже актуальними. Саме вимоги до збереження здоров'я дитині висувається на перший план в умовах, коли вплив

новітніх технологій докорінно змінює структуру навчального середовища, типи навчальної взаємодії та комунікації у ньому.

Водночас саме засоби діяльності і взаємодії виявляються найменш дослідженим компонентом педагогічних систем, з огляду на складність та новизну сучасних технологій. В зв'язку з цим, важливим об'єктом, що потребує системного дослідження, постають засоби сучасної освіти, зокрема, засоби інформаційно-комунікаційних технологій навчання, їх вплив на здоров'я дитини.

Виявлення та характеристика якомога більш повних переліків, систем показників здоров'язберігаючого характеру мають стати основою проведення грамотної, науково - обґрунтованої експертизи педагогічної електронної продукції.

Багатьох проблем у цій галузі вдалося б уникнути, якби кожен вчитель організував б процес навчання з використанням засобів ІКТ не за своїм розсудом, вибираючи найбільш зручні для нього і не погоджені з колегами заходи, а працював би у строгих і чітко визначених рамках єдиної вивіреною і апробованою системи здоров'язберігаючого середовища школи. При цьому навчання, що не шкодить здоров'ю школярів, має стати повноправною ланкою загальної системи здоров'язбереження, інтегрованим з аналогічними заходами, що робляться в навчанні інших дисциплін і в пізнавальній діяльності школярів. Необхідно, усвідомити що формування здоров'язберігаючого середовища повинно стати пріоритетним напрямком роботи школи.

Відповідність ЕЗНП індивідуальним і віковим особливостям учнів, а також факторам здоров'язберігаючих компонентів суттєво забезпечується дотриманням ергономічних, психолого-педагогічних і санітарних норм роботи з комп'ютерною технікою, є однією з основних умов ефективності роботи. Невідповідність цим вимогам призведе може призвести до низької ефективності використання.

Для забезпечення ефективної і безпечної роботи з комп'ютерною технікою рекомендовано дотримуватись наступних вимог [2, 5]:

- відповідність компонентів освітнього електронного видання або ресурсу часовому режиму роботи з комп'ютерною технікою;
- підходи до візуалізації інформації на екрані монітора: колірні характеристики, характеристики просторового розміщення інформації мають відповідати загальноприйнятим для даного класу засобів інформатизації;

- характеристики організації буквено-цифрової символіки і знаків на екрані монітора згідно до ергономічних вимог;
- характеристики організації діалогу мають враховувати такі фактори, як доступність для учнів, оптимальний час реакції на відповідь або керуючий вплив, доцільна кількість варіантів і правдоподібність відповідей у питаннях на кшталт «меню», наявність інструкції або підказки;
- характеристики звукового супроводу – забезпечувати комфортність сприйняття звукової інформації, зручність настройки звукових характеристик, низьку ступінь засміченості і оптимальність темпу звукового супроводу;
- відповідність факторам естетичності компонент засобів інформатизації освіти.

Формування здоров'язберігаючого середовища школи в процесі навчання з використанням засобів ІКТ дозволяє виробити загальні рекомендації та технологічні кроки, якими на практиці могли б скористатися педагоги і адміністрація шкіл [1, 3, 4, 6]. До таких кроків, в першу чергу, слід віднести:

- перспективне планування розвитку здоров'язберігаючого супроводу навчально-виховного процесу;
- аналіз і план дій з організації здоров'язберігаючого супроводу діяльності школи стосовно до навчання з використанням засобів ІКТ;
- підготовку і мотивацію вчителів, орієнтацію на здоров'язберігаючий супровід навчально-виховного процесу;
- організацію контролю за дотриманням вимог СанПіН при підготовці і проведенні занять з використанням комп'ютерної техніки;
- організацію системи контролю за дотриманням раціонального поєднання навчальної діяльності та відпочинку в ході навчання з використанням засобів ІКТ;
- створення системи безперервної здоров'язберігаючої освіти вчителів, учнів та батьків;
- удосконалення змісту і методів навчання, що проводиться з використанням засобів ІКТ, шляхом систематизації, інтеграції та

оптимізації навчального матеріалу з метою усунення перевантаження школярів;

- вивчення впливу засобів ІКТ на здоров'я школярів.

Список використаних джерел.

1. Грачёва А.П. Проблемы организации обучения информатике в условиях формирования здоровьесберегающей среды школы. / Вестник МГПУ. Серия информатика и информатизация образования. М.: МГПУ. – 2005, №2(5).

2. Григорьев С.Г., Гриншкун В.В., Краснова Г.А., Роберт И.В., Щенников С.А. и др. Теоретические основы создания образовательных электронных изданий. - Томск: Изд-во Томского университета, 2002.- 86 с.

3. Ковалько В.И. Здоровьесберегающие технологии: школьник и комп'ютер. - М.: «Вако», 2007.

4. Журавлёва И.Н. Проблема здоровьесбережения ребёнка в условиях обучения с использованием компьютерных средств // Городская конференция по проблемам сохранения здоровья ребенка, Санкт-Петербург. – Режим доступа: numi.ru/download.php?id=14684

5. Лаврентьева Г.П. Психологічні механізми регуляції поведінки дітей молодшого шкільного віку в умовах використання комп'ютерних технологій / Г.П. Лаврентьева // Формування інформаційного освітнього простору в процесі модернізації середньої загальної освіти: Колективна монографія. – К.: «Педагогічна думка», 2007. - с. 243-261.

6. Лаврентьева Г.П. Рекомендації до використання електронних засобів в освітньому процесі (у навально - виховному комплексі сад-школа) / Г.П. Лаврентьева // Дошкільне виховання. – 2009. - №10. – с.8-9